

KONTROLY NELEGÁLNÍHO ZAMĚSTNÁVÁNÍ OBČANŮ ČR A CIZINCŮ

Ing. JIŘÍ MACÍČEK

Působnost ke kontrole nelegálního zaměstnávání převzal Státní úřad inspekce práce v roce 2012 od Úřadu práce ČR. Nastavení organizace, metodiky kontrol a současně i zintenzivnění spolupráce s dalšími orgány státní správy bylo součástí projektu financovaného z Evropského sociálního fondu (v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost) „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“.

Realizace tohoto projektu byla v souladu s nastavením projektu ukončena k 31. prosinci 2015.

NOVÉ PŘÍSTUPY, NOVÁ LEGISLATIVA

Kontrolní činnost na úseku nelegálního zaměstnávání v roce 2015, a částečně již i v roce 2014, zaznamenala nejen nové přístupy v organizaci kontrol, ale i sofistikovanější trendy v jednání kontrolovaných osob, které čelí zjištění nelegálního zaměstnávání. V neposlední řadě ovlivnily činnost orgánů inspekce práce i změny související legislativy – modifikace ustanovení § 136 zákona o zaměstnanosti (povinnost zaměstnavatelů mít na pracovišti kopie dokladů prokazující existenci pracovněprávního vztahu) a od 1. října 2015 nové stanovení minimální pokuty za umožnění výkonu nelegální práce ve výši 50 000 Kč.

OD PLOŠNÉ KONTROLNÍ ČINNOSTI K CÍLENÉ

Roky 2012 a 2013, po přechodu kontrolní působnosti v oblasti zaměstnanosti z Úřadu práce ČR na Státní úřad inspekce práce, se vyznačovaly mimořádně vysokou intenzitou kontrolní činnosti zaměřené na odhalování nelegální práce. Tento trend byl dán potřebou nastartovat v maximální míře kontrolní mechanismy v této oblasti. V roce 2012 tak 336 inspektorů provedlo 35 557 kontrol, kterými bylo zjištěno 4 576 nelegálně zaměstnaných osob.

Současným trendem je posun kontrolní činnosti směrem od plošného provádění kontrol ke kontrolní činnosti co nejefektivnější a cílené na ty oblasti a subjekty, kde je reálný předpoklad nelegálního zaměstnávání, a méně zatěžující ty zaměstnavatele, kteří se porušování zákonů nedopouštějí.

Absolutní počty kontrol byly proto pro rok 2015 naplánovány ve výši 7 000 s důrazem na jejich efektivitu. Metodika provádění kontrol nelegálního zaměstnávání byla v průběhu roku 2015 doplňována podle aktuálního právního stavu a na základě skutečné potřeby.

PŘÍSTUP DO VYBRANÝCH DATABÁZÍ – VÝZNAMNÁ POMOC PRO INSPEKTORY

I v roce 2015 se rozvíjela úspěšná a osvědčená spolupráce s ozbrojenými složkami, především se Službou cizinecké policie a Celní správou. Útvary kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce úzce spolupracovaly také s Úřadem práce ČR a Českou správou sociálního zabezpečení. Pro komunikaci s Českou správou sociálního zabezpečení a krajskými pobočkami Úřadu práce ČR byl v roce 2015 zprovozněn dálkový přístup inspektorů do vybraných databází těchto institucí, jež umožnil inspektorům na místě kontroly prověřit přihlášení zaměstnance k účasti na sociálním pojištění, respektive zda zjištěná osoba při výkonu práce je v evidenci uchazečů o zaměstnání ÚP ČR. Bez nadsázky lze konstatovat, že zprovoznění dálkového přístupu našich inspektorů do vybrané databáze ČSSZ bylo přelomovým okamžikem, který umožnil zvýšit efektivitu prováděných kontrol a současně výrazným způsobem snížit administrativní zátěž zaměstnavatelů, kteří do té doby museli mít příslušné pracovní právní doklady na pracovišti.

NELEGÁLNÍCH ZAMĚSTNANCŮ PŘIBÝVÁ

V období od 1. ledna 2012 do konce roku 2015 provedly naše oblastní inspektoráty práce celkem 97 152 kontrol. Při těchto kontrolách bylo zjištěno 12 883 nelegálně zaměstnaných osob. Z tohoto počtu se jednalo 7 220 občanů ČR, 4 460 cizinců a 1 203 občanů EU. Za stejné období jsme uložili za umožnění výkonu nelegálního zaměstnávání 1 679 pokut v celkové výši 323 420 300

V samotném roce 2015 inspektoři oddělení inspekce nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce provedli celkem **9 583** kontrol, zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání.

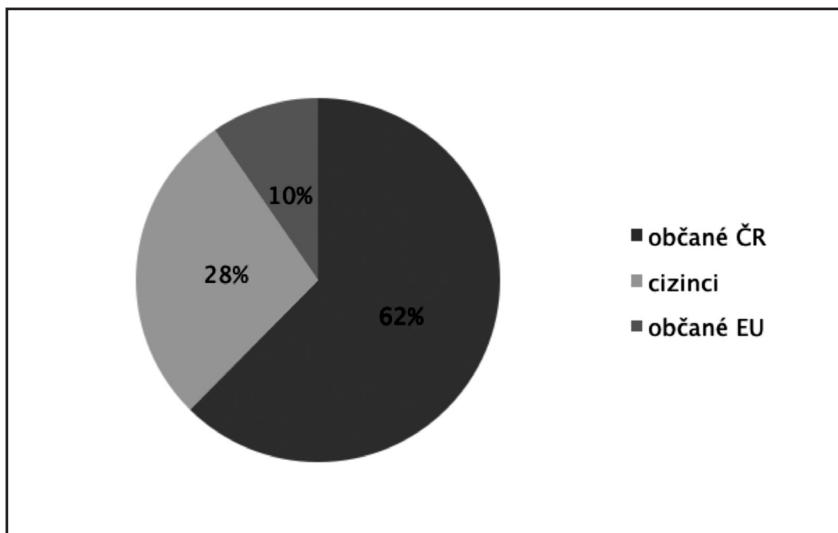
Těmito kontrolami bylo zjištěno celkem **4 731** nedostatků jak z oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti, tak z oblasti základních institutů pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Kontroly odhalily **3 065** nelegálně zaměstnaných osob. Z tohoto počtu se v **1 913** případech jednalo o občany ČR. V **858** případech se jednalo o cizince, ve **294** případech se jednalo o občany ostatních států Evropské unie. V porovnání s rokem 2014 byl zaznamenán nárůst počtu zjištěných nelegálně zaměstnaných osob, a to jak občanů ČR, tak i cizinců a občanů z ostatních států EU.

Na základě společného úsilí Ministerstva práce a sociálních věcí a Státního úřadu inspekce práce přijala vláda dne 7. října 2015 usnesení, na jehož základě se kontrolám nelegálního zaměstnávání bude v roce 2016 věnovat celkem 263 zaměstnanců Státního úřadu inspekce práce. Tímto rozhodnutím je nejen zajištěna udržitelnost projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, ale především se kontrola nelegálního zaměstnávání stane po čtyřech letech ověřování a zefektivňování nedílnou součástí kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce.

Zjištěné nelegálně zaměstnané osoby

Nelegálně zaměstnaní cizinci – nejčtenější státní příslušnosti

Státní příslušnost	Počet NLZ osob
Ukrajina	549
Vietnam	158
Moldávie	48
Ruská federace	13
Albánie	12
Čína	8
Korea	8
Turecko	7
Thajsko	7
Makedonie	6
Indie	6
Uzbekistán	5

Autor článku je náměstkem generálního inspektora Státního úřadu inspekce práce.